

Steg mot stärkt kapacitet

Kommunperspektivutredningen (SOU 2024:6)

Stora och små kommuner - några siffror

- Sverige har 16 kommuner med färre än 5 000 invånare. Där bor 0,5 procent av Sveriges befolkning, 18 procent färre än år 2000.
- 100 kommuner har färre än 12 000 invånare. Där bor 7,5 procent av befolkningen, 5 procent färre än år 2000.
- I de 100 största kommunerna bor 78 procent av Sveriges befolkning, 24 procent fler än år 2000.

Kommunperspektivutredningens uppdrag

- Undersöka kommunernas intresse för frivilliga sammanläggningar.
- Bedöma förutsättningarna för sammanläggningar och föreslå statliga åtgärder.

Målet är stärkt kapacitet – sammanläggningar ett tänkbart medel

Vi har träffat ledande politiker från drygt 130 kommuner i olika delar av landet och diskuterat om/hur

- mindre kommuner behöver stärka sin långsiktiga kapacitet?
- kapaciteten kan stärkas genom kommunsammanslagningar?
- kapaciteten kan stärkas genom fördjupad *samverkan*?

Tre typer av kapacitet

Driftskapacitet

Förmåga att sköta den dagliga verksamheten.

Utvecklingskapacitet

Förmåga att utveckla och förnya verksamheten och kommunens geografiska område.

Politisk styrningskapacitet

Politiskt ledarskap, effektiv styrning och fungerande organisation.

Vad har kommit fram vid dialogerna

- Kommunerna ser utmaningarna och behovet av att stärka sin kapacitet.
- Stark skepsis mot sammanläggningar :
 - "Vi klarar uppdraget utan sammanläggning".
 - "Sammanläggning löser inte våra problem"-
 - "Några blir vinnare och några blir förlorare"-
 - "Demokratin blir sämre i en större kommun".
 - "Medborgarna säger nej".
 - "Det tar tid att få en ny kommun att fungera".
- Ökad och fördjupad samverkan anses vara ett bättre alternativ.

Utredningen slutsatser

- Det saknas i dagsläget intresse och därmed förutsättningar för frivilliga sammanläggningar.
- Fokusera behovet av långsiktighet och stärkt kapacitet.
- Samverkan viktig för att stärka kapaciteten – men behöver få fastare former och bli mer strategisk.
- På sikt kan intresset för sammanläggningar öka i vissa mindre kommuner – på grund av ekonomisk press, fortsatt befolkningsminskning, skärpta krav och mer komplexa uppgifter.

Steg mot stärkt kapacitet – förslag till åtgärder

- Långsiktiga **kapacitetsanalyser**.
- Statligt stöd för att underlätta **sammanläggningar**
 - Vägledning: Hur genomför man en sammanläggning?
 - Ekonomiskt stöd för att utreda och genomföra sammanläggningar
- Staten bör följa och stödja kommunernas **samverkan**
 - Pilotprojekt med strategisk samverkan i geografiska samverkansområden.
 - Utreda lagstiftning om geografiska samverkansområden och systematisk uppgiftsfördelning.
 - Vägledning: Hur utforma en fungerande samverkan?
- Staten bör uppmärksamma **mindre kommuners situation**.

Några avslutande kommentarer

- Kommunerna har en viktig roll och den lokala nivån måste fungera väl i hela landet - här har staten ett ansvar!
- Samverkan låter enkelt men är svårt – särskilt att skapa stabila samverkansformer.
- Som Sverige är befolkat är det inte lämpligt att ange en minsta, gemensamma befolkningsstorlek – samtidigt kan sammanläggningar stärka kapaciteten i vissa fall.
- Vi föreslår inte en genomgripande kommunreform – men våra åtgärder kan vara viktiga steg mot stärkt kapacitet.
- Ytterst handlar det om att kommunerna kan tillgodose medborgarnas behov och möta samhällsutvecklingen.

Tack för uppmärksamheten!

Betänkandet *Steg mot stärkt kapacitet* (SOU 2024:6) finns på regeringen hemsida. Vid frågor - kontakta:

Sven-Erik Österberg, Utredare
svenerik.osterberg@hotmail.com

Bo Per Larsson, Huvudsekreterare
boper.larsson@gmail.com

Lisa Hörnström Bokerud, Sekreterare
lisa.hornstrom@gmail.com